

הידעת ?
בברכת הזימון
צריכים להמתין
זה לזה !

מהי בדיוק ברכת הזימון ?
כשהמזמן אומר לעונים:
"נברך ... שאכלנו משלו"
והקהל עונים לו:
"ברוך ... שאכלנו משלו ובטובו חיינו"

זכור !
אינ להתחיל את עניית 'ברוך שאכלנו'
קודם שסיים המזמן את כל תיבות 'שאכלנו משלו'

מקורות: קכ"ה במ"ב ס"ק ב' - "וכן בכל דבר שעונים אחר המברך
- לא ימשוך המברך בסופו,

שלא יענו הקהל אחריו קודם שסיים ויהיה זה כעין אמן חטופה"
והיינו בדבר שיש בו 'עניה הלכתית' - של 'מברך ועונים'.

גם החזן וגם הקהל, וכן בבית - כולנו מקדישים 2 שניות בין ברכה לברכה - לעניית אמן כהלכה!

זימון – עניייה של הקהל למזמן

מהי ברכת הזימון;

א. שלשה שאכלו כאחד חייבין לזמן [ברכות מ"ה]. והיינו שאומר המזמן: "נברך שאכלנו משלו" ושאר הסועדים עונים לו: "ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו", לאחר מכן חוזר המזמן ואומר גם הוא: "ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו."

ב. כשאכלו עשרה ביחד, מוסיפין 'הזכרת השם' בברכת הזימון כדלהלן, המזמן אומר: "נברך לאלוקינו שאכלנו משלו" ושאר הסועדים עונים לו: "ברוך אלוקינו שאכלנו משלו ובטובו חיינו", לאחר מכן חוזר המזמן ואומר גם הוא: "ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו" [טושו"ע סימן קצ"ב].

ג. לדעת הרמ"א ברכת הזימון הינה עד לאחר ברכת 'הזן' כמבואר בשו"ע בסימן ר': "שלשה שאכלו כאחד, אחד מפסיק על כרחו לשנים ועונה עמהם ברכת זימון -- אינו צריך להפסיק אלא עד שיאמר ברוך שאכלנו משלו -- וחוזר וגומר סעודתו בלא ברכה בתחילה. הגה"ה ויש אומרים שצריך להפסיק עד שיאמר הזן את הכל וכן נוהגין" עיי"ש, ומבואר שנחלקו השו"ע והרמ"א, דלשו"ע ברכת הזימון מסתיימת לפני ברכת הזן, ולרמ"א אחרי ברכת הזן, ויש להקשיב למזמן עד סיום ברכת הזן.

ד. כתב המ"ב בסימן קפ"ג ס"ק כ"ח: "יזהרו לומר עמו בלחש ברכה ראשונה דאל"ה להרבה פוסקים לא מקרי זימון כלל, וכדלקמן בסימן ר' ולפ"ז מה שנוהגין הרבה אנשים שאחר שאמרו ברוך שאכלנו וכו' כל אחד ואחד מברך בקול רם בפני עצמו, שלא כדין הם עושין אלא המברך צריך לברך ברכה ראשונה עכ"פ בקול רם, כדי שישמעו המסובין והם יאמרו בלחש עמו מלה במלה, ורק בסיום הברכה יקדימו לסיים כדי שיענו אמן כמו שכתב רמ"א עכ"ל, וכ"ה בסימן קצ"ג במ"ב בס"ק י"ז: "ועכ"פ עד 'הזן את הכל' בודאין צריכין להזיגין גם לדברי המברך דעד שם הוא ברכת זימון כדלקמן בסימן ר' בהג"ה וא"כ אף אם יכולין לשמוע ברכת זימון מפי המברך כל שאין יכולין לשמוע מלה במלה מפי המברך עד הזן את הכל, מוטב להם ליחלק ג' ולברך בלא שם, ממה שלא יצאו כלל ידי חובת זימון מדינא. כתבו האחרונים היכא שיש מסיבה גדולה יש ליתן לברך ברכת הזימון למי שקולו חזק כדי שישמעו כל המסובין עכ"ל."

ה. וטעם שרבים נמנעים מכך הוא מחשש שיפריע לכוונה אם יצמצם עצמו לברך מילה במילה עם המברך, בפרט אם המזמן מברך במהירות, או שהעונה מעוניין להאריך ולכוון, אולם מכיון שלרמ"א לא יוצאים בזה י"ח זימון, לכן גם להמנהג היום שלא יוצאים ידי חובת ברכת המזון בשמיעה מהמזמן כלל שמה לא ישמע כראוי, או שמה יחסר ככוונת שומע ומשמיע, וגם מי שלא מברך עם המזמן מילה במילה כי חושש שתופרע עיי"ז כוונתו, מ"מ יש לו להקשיב למזמן עד 'הזן את הכל' ולענות אמן, ואח"כ יתחיל לברך בפני"ע, וכן מבואר בחזון איש סימן ל"ב שכדי לצאת י"ח זימון די בהקשבה ועניה, ואין מעכב לברך עמו מילה במילה, וכמו שפירשנו מי שעונה באמצע אכילתו לזימון שניים. ויש שמקשיבים עד סיום כל הברכות וכשמברך בעצמו יכוון כמובן שלא לצאת ממנו ידי חובת ברכהמ"א, שלא יכנסו ח"ו לחשש ברכה לבטלה כשיברכו אחר כך בעצמם.

ו. עוד כתב המ"ב בשם הזוהר הקדוש שיש לומר בפיו קודם בהמ"ז תן לנו הכוס ונברך או באו ונברך לפי שכל דבר שבקדושה צריך הזמנה בפה עובר לעשייתו כדי להמשיך הקדושה ומה נהגים לומר: [יש אומרים בלשון ארמית: 'הב לך ונברך למלאך עילאה קדישא' והעונים אומרים 'שמים' כלומר ניתנת לך רשות מן השמים לברך למלאך עילאה קדישא, ויש נהגים לומר] בלשון אשכנז 'רבותי, מיר וועלין בענטשין' [או בלשון הקודש: 'רבותי נברך! והם עונים לו: 'יהי שם השם מבורך מעתה ועד עולם'. ורק אח"כ מתחילים לזמן: 'נברך שאכלנו משלו' או 'נברך לאלוקינו שאכלנו משלו' כשאכלו עשרה יחדיו.

גם ב'זימון' יש להמתין המברך והעונה זה לזה;

ז. והנה כתב המ"ב בסימן קכ"ה בסק"ב שבכל העניות יש להמתין זה לזה יעוי"ש ממג"א בשם ספר חסידים על קדושה, ומהגהות יש

נוחלין לבעמח"ס שלה"ק על ברכו ושאר עניות דדמי לאמן חטופה, ולא יתחילו הקהל לענות לפני שסיים ש"ץ, והטעם שבכל זה מבטל וממילא מזלזל בסדרי ואופן ההילול שקבעו חכמינו הק' זכרונם לברכה.

ומכל זה מבואר שגם כשלא מוציאם ידי חובה, מ"מ מדיני 'עניה' חייבים הש"ץ והקהל להמתין זה לזה בכל מקום שתקנו חז"ל סדר של 'עניה' ולכן גם בברכת הזימון, צריכים להמתין זה לזה, ולא יתחילו לענות 'ברוך שאכלנו' לפני שסיים המזמן תיבות 'נברך' שאכלנו משלו.

ח. ובמג"א שגם בברכו יש 'ברכו יתום' כאמן יתומה, [סימן קכ"ד, בס"ק י"ח בפשיטות, ולא ראה אפילו צריך להדגיש זאת כחידוש, רק הניח כן כדבר פשוט ומכוח זה זו הכריח יסוד גדול עיי"ש], והזיגין דפשיטא להו לפוסקים, שדין 'חטופה' ו'יתומה' הוא בכל העניות כולן, [וצ"ע לגבי קטופה וקצרה ול"מ ראה] ומשמע לכאורא שנקטו גם את כל 'חומר' אמן חטופה ויתומה בכל העניות' כולן.

גם ב'זימון' יש להשוות את הקול;

ט. וכל זה שדברנו הוא מצד אמן חטופה ויתומה, שהחמירו הפוסקים כעיי"ז בשאר כל העניות לדונם כחטופות ויתומות הי"ו, אולם מצד הדין דלכתחילה, הרבה יותר מזה אחז"ל הק' בברכות מ"ה. אמר רב חנן בר רבא אין העונה רשאי להגביה קולו מן המברך שנאמר גדלו להשם אתי ונרוממה שמו יחדיו, ונפסק כן ברמב"ם בפ"א מהלכות ברכות הלכה י"ד, ובשו"ע קכ"ד, סעיף י"א, והיינו שיהא נראה הכל כהילול אחיד ומשותף מהש"ץ והקהל יחדיו או מהמברך והשומעים ביחד, ובמ"ב בס"ק מ"ז דה"ה לענין ברכת הזימון שלא יגביה העונה את קולו מקול המזמן, ואם עבור זה צריך לכתחילה אפילו להשוות קולו לקול הש"ץ וכדלהלן, עאכ"כ שלא ירסו סדר תקנות חז"ל, אלא ימתינו הכל זה לזה ובכך נקראים מכבדי השי"ת, כדאיתא בזוה"ק שלח רפ"ה לגבי ענית אמן 'ומכבדי אכבד' דזה קאי על הנזהר בענית אמן כראוי, ולהאמור ה"ה בשאר עניות, והוא מבואר למבין שיש בזה כבוד שמים שנוהרים בהילולים לפי מה שתקנו חז"ל הק', ומבטיח הקב"ה שהוא ית"ש יכבדו עבור זה, ומי יתירשל דבר שהקב"ה כביכול מפייסו לקיימו ומבטחו שכן אמיתי של כבוד מהשי"ת עבור זה ומה יערך אליו, ולא כבוד המדומה מבני אדם.

י. ובריטב"א-שיטמ"ק ברכות מה. וכ"ה בחידושי הרא"ה שם, ובדברי רבנו מנוח על הרמב"ם שם שענין דין זה אינו רק שלא יגביה אלא גם שלא ינמיד, ועניינו הוא השוואת הקול, שיהא השבח יחדיו, ודי"ז דבעינן השוואת הקול מוכרח בסוגיא שם, לגבי מתרגם וקורא וה"ה לענין עונה אמן וכ"ה שם בחיי הגרא"מ הורביץ זצ"ל שבש"ס וילנא.

יא. ומסתברא שאם המנגינה עולה ויורדת לל"ב וש"ד, כי כל הענין הוא שיראה א"ע כחלק מהמעמד של קילוס הבורא ית"ש והרצאת שבחו ברבים, ואם זוהי צורת המנגינה אז אין בזה יציאה מהתכללות בכלל, אלא חיזוק המנגינה והקילוס.

יב. ויעויין עוד בפמ"ג שחידש להיות ודין זה נלמד בגמ' ברכות דף מ"ה. מהפסוק: 'גדלו לה' אתי', שמשמע דברי שבח וגדולת השי"ת, לכן דין זה אינו אלא כשעונה על דברי שבח, אבל כשעונה אמן על בקשה, שם אין את החיוב של השוואת הקול, ויעויין בפמ"ג [הוי"ד במ"ב בסימן קכ"ד, ס"ק כ"ה וראה עוד בדברי המ"ב בסימן נ"ו ס"ק ב'] שכשעונה אמן בקדיש יש לכוון על העתיד לבד, שיאמנו ויתקיימו דברי הבקשה שיתגלה מלכותו עלינו בחייכון וביומיכון, בעגלא ובזמן קריב יעוי"ש. ומכיון שאינם אלא דברי בקשה ותחינה, לכן בקדיש יכול להגביה את קולו יותר מן המברך ואין צריך להשוות קול העונה לקול אומר הקדיש כדברי הפמ"ג שבבקשות לא נאמר דין זה רק בשבחות, אבל ברכת הזימון מכלל השבחות היא, ששייך בה הך דינא דהשוואת הקול, שיראה שבין כולם יוצא הילול אחד,

יג. ויעויין עוד במ"ב בסוף סימן קכ"ד שחידש כי אם כוונתו לעורר העם לענות, מותר לענות בקול רם מהמברך, ופשוט שה"ה בזימון.

גם החזן וגם הקהל, וכן בבית - כולנו ממתנינים זה לזה ומקדישים 2 שניות בין ברכה לברכה - לעניית אמן כהלכה!

לקבלת חומר ולשאלות ניתן לפנות למכון עניית אמן כהלכה:

פקס מספר: 077-444-746

נא צלם ופרסם גם אתה
בין מברך וידיך